

Handleiding bij het maken van opnames voor opleidings-/coachingsdoelen

Docenten in opleiding (o.a. van HvA, VU, UVA) worden regelmatig gevraagd om lessituaties op te nemen voor toetsen/proeven of voor bespreking in bijeenkomsten op school¹. Ook kunnen beelden gemaakt worden van docenten voor coachings- en professionaliseringsdoelen. De beelden worden gebruikt om terug te kijken en te evalueren hoe (bijvoorbeeld) een docent of student les geeft¹. In dit document verstaan we onder *docent*: de student in opleiding, een stagiaire, een beginnende docent en de docent.

Is er toestemming nodig?

Voor deze beelden is geén toestemming van leerlingen of de ouders nodig als het beeldmateriaal alleen binnen de school of opleidingsschool wordt gebruikt. De grondslag is gerechtvaardigd belang: de school heeft er een belang bij dat de opname wordt gemaakt om de docent te coachen of de lessen te verbeteren. De beelden worden alleen gebruikt om terug te kijken en de docenten te evalueren. Het beoordelen van de docent is het primaire doel van het opnemen/filmen. Hiernaast moeten onderstaande maatregelen worden genomen om de mogelijke inbreuk te verlagen naar een acceptabel niveau.

Wanneer is er altijd toestemming nodig?

Als de school de beelden wil gebruiken of wil delen (bijvoorbeeld voor een open dag), dan is wel toestemming nodig van de leerling van 16 jaar en ouder of van de ouder/verzorger van de leerlingen die in beeld komen. Als de opname al is gemaakt, kan je alsnog (achteraf) om toestemming vragen.

Neem de volgende maatregelen;

Om zeker te zijn dat het opnemen van beelden in de klas voldoet aan een verantwoorde omgang met gegevens moet aan de volgende punten zijn voldaan. Zorg er ook voor dat dit gedocumenteerd is.

- a. *Maak alleen opnames tijdens onderwijsactiviteiten als dit echt nodig is voor coaching/begeleiding;*
Als de opname alleen dient als 'bewijslast' in een portfolio is het maken van opnames niet toegestaan. Bewijslast voor een gegeven les of gemaakte opdracht kan immers ook anders plaatsvinden (bijv. handtekening begeleider). De opnames moeten gebruikt worden voor evaluatie en analyse.
- b. *Informeer leerlingen voordat je opnames maakt;*
Leg uit waarom je de opnames maakt (eigen beoordeling/reflectie), wie de beelden kan bekijken (docent of begeleider opleidingsschool) en hoe lang de beelden bewaard blijven.
- c. *Zorg ervoor dat leerlingen (zo veel mogelijk) onherkenbaar in beeld zijn;*
Maak opnames van achterin de klas zodat de 'ruggen' zichtbaar zijn.
- d. *Zorg dat de beelden veilig worden opgeslagen en bewaard (laat ze niet slingeren, ook niet op het netwerk);*
Elke opleidingsschool (HvA, UVA, VU) heeft zijn eigen werkwijze over hoe om te gaan met opslaan en bewaren van beeldmateriaal. Deze dient door de docent te worden opgevolgd.
Voor medewerkers van de VO scholen moeten de beelden bewaard worden op het beveiligde schoolnetwerk en dus niet op bijvoorbeeld het bureaublad.

¹ De opnames worden afgespeeld/bekeken voor beoordeling van de docent. Naast de begeleider van de docent kunnen hierbij mede-studenten/mede-docenten aanwezig zijn.

e. Verwijder de beelden als ze niet (langer) nodig zijn;

Na de beoordeling of evaluatie moeten de opnames worden verwijderd. Een video-observatie eindigt dus altijd met het wissen van de gemaakte opname(s). Dit kan betekenen dat de docent/student naar de eigen schoolomgeving moet gaan om het beeldmateriaal te wissen. Zie hiervoor de werkwijze die op de eigen opleidingsschool van toepassing is.

f. Deel de beelden niet, en publiceer ze vooral niet openbaar;

Deel de beelden niet met anderen, behalve als dit beschreven is in de opleidingsschool eigen werkwijze door het uploaden van beelden in de schoolomgeving. (Zie ook punt e.). De beelden mogen de school verder niet verlaten.

Opnames voor de begeleiding van een leerling

In het geval dat er in het kader van de begeleiding van een leerling opnames in een klas worden gemaakt, dan gelden dezelfde regels. Er moet wel toestemming gevraagd worden als er opnames worden gemaakt door een externe hulpverlener (van buiten de school, bijvoorbeeld een orthopedagoog die een leerling onderzoekt). Je weet dan niet als school wat die hulpverlener met die beelden gaat doen. Je hebt als school geen grondslag om die beelden te (laten) maken. Maak daarnaast goede afspraken met de hulpverlener over beveiliging en het gebruik van dat beeldmateriaal.

Het opnemen van vertrouwelijke gesprekken of gesprekken die als vertrouwelijk kunnen worden beschouwd is niet toegestaan. Het gaat dan om gesprekken over o.a. de privé-situatie van de leerling.

Kan er bezwaar worden gemaakt?

Ja, een leerling/ouder/verzorger kan bezwaar maken tegen het maken/gebruiken van opnames. Per situatie moet worden beoordeeld of dit betekent:

- dat de opname van de specifieke leerling vooraf kan worden voorkomen. Bijvoorbeeld door de leerling buiten het zicht te plaatsen;
- dat de betreffende opnames waarop de leerling zichtbaar is te knippen uit de opname zodat de opname van de betreffende leerling niet verspreid/gebruikt kan worden.

Als de leerling/ouder/verzorger vindt dat onjuist is omgegaan met dit bezwaar, kan een klacht worden ingediend.

Bron

1. Kennisnet Vraag & Antwoord: [Moet een student/stagiair voor opnames in de klas voor opleidingsdoeleinden toestemming vragen?](#)
2. Voor het opstellen van deze handleiding is gesproken met twee studentes in opleiding en is de procedure van HvA en VU doorlopen.
3. Deze handleiding is opgesteld door het Trinitas College, besproken met de Functionarissen voor de Gegevensbescherming binnen de TOP-groep en het advies is gegeven dit binnen de TOP-groep deze handleiding te volgen.